

ממדרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א פרשת קורח תשפ"ו

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחננו של מרן שליט"א

[ויעיין בשו"ת באר משה (ח"ד סימן ח) שנשאל שהמלחמות נתרבו, ובמקוה מדברים בני אדם מהמלחמות ומהשלו, הסא מותר להזכיר תיבת שלו' במקוה בדרך סיפור. ומסקנתו שאפשר להקל בזה כיון שאין הכוונה לשמו של הקב"ה אלא למשמעות של שלום בעולם, וכמו שהקל הט"ז לקרוא לאדם ששמו שלום].

צאתכם ובואכם לשלום זה ברכה בשם השם

אמנם בעניינינו הדבר חמור יותר מכמה טעמים:

א. כי הכוונה של 'צאתכם לשלום' ו'בואכם לשלום' אינו רק סיפור דברים אלא ברכה, כמו שלו' עליכם, שהקב"ה ששמו שלו' יביאכם לשלום ויציאכם לשלום, וממילא זה הרבה יותר חמור מאשר שלו' של סיפור דברים.

ב. שמדובר בדרך ביון, וכתב הרמ"א (יו"ד סימן רעו סעי' יג) שאסור לכתוב שם לכתחילה שלא בספר, דיוכל לבוא לידי ביון, ולכן נוהרין שלא לכתוב שם באגרת, ויש נוהרין שלא לכתוב שם באגרת. ויש נוהרין אפילו במילת שלום, שלא לגמור כתיבתו. והיינו אפילו שלא נתכוון לשם השם, אין לנהוג בו ביון. וכל שכן הכא שלכתחילה זה נכתב לשימוש בדרך ביון שיש להחמיר בזה, ולא להניח שטיח כזה.

כשזה נכתב במפעל בסין

אלא שאולי היה מקום להקל, שאולי כל מה שדברו הפוסקים באדם שאומר שלו', או באדם שכותב שלו' והכוונה באמת לשלו', ובוזה כיון שכתב תיבת שלו' אין להביאו לידי ביון, אבל בעניינינו הרי תיבת אלו לא נכתבו לשם שלו', אלא זה נכתב במפעל בסין שאינם מבינים בזה כלום, והם מקבלים דבר ומייצרים לפי ההזמנה, וא"כ אולי נלך אחר הכותב, וכיון שהכותב נתכוון רק לשם פרנסה ולא ידע מה כתוב שם, אולי אין זה נקרא שלו' שיש בזה איזה קדושה.

אמנם בפתחי תשובה (יו"ד סימן רעא ס"ק ב) הביא שבשערי תשובה (או"ח סימן שלד ס"ק יג) הביא בשם שבות יעקב, שגם ספרים הנדפסים ע"י עכו"ם אין דין קדושת ס"ת יש להם, אכן בשו"ת חוות יאיר כתב דאם נדפס ע"י עכו"ם אין בהם דין קדושה ע"ש.

אמנם יעין בשו"ת חוות יאיר (סימן קט) והובא בקצרה בפתחי תשובה שכתב, שגם באותיות עצמם יש בהם קדושה [עיי"ש שכתבו לענין אשורית] שיש בתמונתן סודי סודות וסודות סתרים, אבל לא בכתב הנקרא כתב רש"י, והם קדושה לא מצד הכתב, רק מצד התכלית שלהם, שהם ללמוד וללמד דברי תורה ומוסר. אמנם עיקר הקדושה כשכתבו יהודי ולשם כתב, אבל בדפוס שאין בהם קדושת חומר, ולא פועל במחשבתו, ולא תכלית לנפש אף כי יש לנוע מלנהוג בהם ביון, מ"מ אין בהם קדושת ספרים להצילם מפני הדליקה בשבת. ולפי זה נראה, שאמנם היו גדולי ישראל שהקפידו שלא לדרוך על שום אותיות שנכתבו בלשון הקודש, וכמו שכתב בשו"ת חוות יאיר שיש בזה קדושה באותיות עצמם, אבל בדברים שיש בהם שם שלו', אף שנכתבו ע"י גוים בדפוס, זה חמור יותר ואין לנהוג בהם מנהג ביון, ובפרט שאנשים שעוברים שם קוראים את הכתב, ולאחר הקריאה אולי יש בזה כבר קצת קדושה.

אם יש בזה מקח טעות

אבל בכל זאת אף שאין ראוי לדרוך על אותיות אלו, אין בזה מקח טעות, ואי אפשר לבטל את המקח, ואף שבנתיבות המשפט (סימן רלב ס"ק יח) כתב שגם דבר שאסור רק מחמת חומרא יש בזה ביטול מקח, וביותר מזה כתב בשו"ת חיים שאל (ח"א סימן עד אות לה) באחד שקנה כסתות, ואח"כ נודע שבספר פרח שושן הסכים דלכתחילה יש לחוש לאיסור כלאים משום גזרה, אבל בעיקר הדין אין בו אפילו איסור דרבנן ורועה לחזור מהמקח. נראה שהדין עמו שזה נקרא מום, ויש סמך מתשובת הריב"ש (סימן תצט) שכתב דכל דפרישי אינשי נקרא מום, והכא דלכתחילה יש לחוש ודאי פרישי.

בכל זאת כל זה מיידי בדבר שלא היה ידוע קודם, אבל בשטיח גלוי שראו מראש שיש שם כיתוב של 'בואכם לשלום', והם קנו אותו על דעת כן, רק שלא עלה על דעתם לברר את הדין, בזה לא אמרין מקח טעות, כי הלוקח ידע בדיוק מה הוא קונה.

להניח שטיח של בואכם לשלו' בפתח הבית

שאלה. נהוג כהיום שמניחים שטיח בכניסה לבית, כדי לנקות את הנעליים מהלכלוך שבחזון, שלא ילכלך את הבית. גם אנחנו רכשנו לאחרונה שטיחון כזה ורצינו להניחו בכניסה לבית. אך הנה לאחר הרכישה התעוררנו לכך שכתוב על השטיח את המילים "צאתכם לשלום - בואכם לשלום", בצורה כזו שביציאה מהבית נתקלים במילים 'בצאתכם לשלום' ובכניסה לבית רואים את הכיתוב 'בואכם לשלום'.

התעוררה אצלנו שאלה האם ישנה בעיה בכך, כי שטיח זה מיועד לנגוע הרגלים ואולי יש בזה ביון, ונשמה שמרן שליט"א יאיר לנו בזה אם אכן אסור להניחו על הרצפה. ואם אכן אסור להניחו על הרצפה בכניסה לבית, האם אפשר להחזירו לחנות, ולבקש את הכסף בחזרה, כי זה מקח טעות שמכר דבר שאסור לעשותו?

תשובה. יש להחמיר בזה, כי שלו' הוא שם השם, ובפרט שכאן הכוונה לברך את הבאים והיוצאים שהשם שהוא שלו' יברך אותם, ואף שכתבוהו עכו"ם בדפוס, אסור לנהוג בו מנהג ביון. אבל אי אפשר להחזירו לחנות, כי הם ידעו בדיוק מה הם קונים.

מקורות ונימוקים

אמירת שלו' בבית המרחץ

נאמר במסכת שבת (דף י"ע"ב) אסור לאדם שיתן שלום לחבירו בבית המרחץ, משום שנאמר 'ויקרא לו ה' שלום'. וביאר התוס' שגדעון קרא להשי"ת שלום, על שם שהוא עושה שלום. ופסק השו"ע (או"ח סימן פד ס"א) שבחדר הפנימי שבמרחץ, אסור שאלת שלום. ונחלקו הט"ז (סק"ג) והמג"א (סק"ב) אם מותר לקרוא לאדם ששמו שלום, דדעת הט"ז להתיר ודעת המג"א לאסור.

ובמשנ"ב (סק"ו) הביא ב' הדעות וכתב שיש מתירין, כיון שאינו מתכוין על ענין השלום, אלא להזכרת שמו של אותו אדם, ובדברי סופרים הלך אחר המיקל, וכן נוהגין, וירא שמם יש לו להחמיר, יען כי הרבה מאחרונים אוסרין, ויבליע המ"ם ויאמר רק שלו בלא מ"ם, או שלון בנו"ן.

כתיבת שלו' באגרת

נחלקו הראשונים אם מותר לכתוב שלו' באגרת שלומים ששולחים אחד לשני, דבחידישו הריטב"א (שם) כתב, שאין צריך להזהר מלכתבו בשטרות של רשות וכיוצא בו..., ויש שנוהרים לכתבו חסר באגרות של רשות. וכן כתב בשו"ת הרא"ש (כלל ג סימן טז) דלא מצינו מי שאוסר למחוק שלום, ובכל אגרות כתובים שלום וזורקין ונמחקין, ואעפ"י ששלום הוא שם.

ובחדושי הר"ן כתב, וכתב רבינו יחיאל ז"ל דמהכא שמעינן דאסור לכתוב באגרת שלומים שלום דשם קודש הוא, ומצוי אדם לזורקן באשפות ובמקומות המטונפים, וכן אנו נוהגים שלא לכתוב שלום שלם [ויעיין בזה עוד בברכי יוסף (סימן פה אות ט) ובשערי תשובה (סימן פד סק"ב) מה שכתבו בזה]. ולמעשה פסק במשנ"ב (שם) באגרת הרשות נכון שלא לכתוב שלום עם וא"ו, רק שלם שמצוי לזרוק באשפות, וכהיום המנהג לכתוב שלו', שאין בזה שם שלם.

והנה בשו"ת רדב"ז (ח"א סימן רכ) נשאל, על מה שנהגו שלא לכתוב שלום מלא בכתבים אם יש לזה סמך, והשיב: יפה הם עושים, לפי שהוא שמו של הקב"ה, וכיון שהכתבים אין נוהרין בהם לשומרם אלא משליכין אותם ולפיכך כותבין אותו חסר כדי שלא יהיה שם. אמנם יש להזהר רק בזמן שאלת שלום, דבאותה שעה מתכוין לתת שלום לחבירו מאת בעל השלום, כמו שאמר בועז לקוצרים ה' עמכם שזו כוונת הנותן שלום לחבירו, אבל אם לא לכתוב בכתב שיש שלום בעולם, או בין פלוני לפלוני וכיוצא בזה שזה שהוא סיפור דברים, ואינו בשעת שאלת שלום אין צריך להזהר וכותב אותו שלום וליכא קפידא בכך, שהרי אינו מכוין לשם ולא חייל עליה קדושה.

הרחנתי

בעקבות חידוש המלחמה עם איראן, והחשש אצל רבים מירי הטילים לארה"ק, ובעקבות מה שראו עינינו בסבבים הקודמים, עורר מרן רבינו שליט"א באחד משיעוריו את **חשיבות הלימוד ברציפות ללא הפסקות לשמיעת חדשות ונייעס**. רבינו תלה בכך את נפילות הטילים שאירעו בעיר בני ברק, באמרו **'אם יש חורים ורסיסים בלימוד, אז גם יש חורים ורסיסים בהגנה'**.

להלן דבריו המלאים של רבינו: "ברחוב מהלכת קצת שמועה לא טובה, כולם באים ושואלים שאלה. שידוע ומפורסם בשם החזון איש שאמר שבבני ברק לא יהיה פצצות, כי בני ברק שמונה ונשמרת. ושואלים כולם שהיום אנחנו רואים לא ככה, רואים שהיו בכמה בתים נפילות, ואמנם ברובם לא מתו, אבל היו רסיסים רציניים. ושואלים כולם האם ההבטחה של החזון איש שבבני ברק לא יהיה פצצות היא בטלה?

אני חושב שיש קצת להשיב, לא הרבה אבל קצת יש להשיב. אדם שלומד תורה, יש לו לדעת שכשהוא לומד, הוא פורש עליו ומעל כל בני עירו הגנה מושלמת של תורה, וזה מציל מכל רעה, כמו שאמרו במסכת סוטה (דף כ"א ע"א), **השתורה מגנה ומצילה**. התורה מגינה ומצילה אותנו.

ושאלו את גיסי מרן הגר"ח קניבסקי זצ"ל במלחמת המפרץ האם לצאת מבני ברק? אז הוא אמר שמסופר בנביא (מלכים ב, ו טו-יז) שמלך ארם שלח צבא שלם כדי לתפוס את אלישע: **וַיִּשְׁלַח מֶלֶךְ אֲרָם אֶת הָאֱלֹקִים לְקוֹם וַיֵּצֵא וַהֲגָה חָלִי סוֹבֵב אֶת הָעִיר וַיִּסֹּס וַיִּרְכֹּב וַיֵּאמֶר נַעֲרֹ אֶלְיָו אֶהְיֶה אִתָּה נַעֲשֶׂה: וַיֵּאמֶר אֶל תִּירָא כִּי רַבִּים אֲשֶׁר אֶתְּנוּ מֵאֲשֶׁר אוֹתָם: וַיִּתְּפֶלֶל אֶלְיָשָׁע וַיֵּאמֶר ה' פָּקַח נָא אֶת עֵינָיו וַיִּרְאֶה וַיִּפְקַח ה' אֶת עֵינָיו הַנֶּעֱר וַיֵּרָא וַהֲגָה הָרָק מֵלֹא סוֹסִים וַיִּרְכֹּב אֶשׁ סְבִיבֹת אֶלְיָשָׁע. וְכֵן זֶה הַמְּגִידִים שֶׁל אֵלִישָׁע? הַתּוֹרָה שֶׁלֹּמֶד, זֶה מֵה שֶׁהָגָה עָלָיו, וְגַם הַיּוֹם מְגִידִים עַל הָעִיר מְלִיוֹנֵי דְפִי גִמְרָא, אֲלֵא שֶׁאֵין לָנוּ אֶת הַנְּבִיא שִׁיפֹק לָנוּ אֶת הָעֵינָיִים.**

כל הדברים האלה הם טובים כשהכל הולך למישרין, אבל כשיש בינינו אנשים שבשעה שיש חדשות, אז באמצע לימוד הגמרא, הם פותחים את החדשות לשמוע, מה אמרו ברדיו או בקווי הנייעס. זה קצת פגיעה! לא לזה התכוון אלישע הנביא שדיבר על המגנים.... בתוך עמי אנוכי יושבת, ואני רואה ויודע שלומדים טוב ב"ה, אך בכל זאת כשיש עדכון חדשות, ומגיע שם לשעה שבע-שמונה, הוא באמצע הלימוד, והוא פותח לשמוע מה החדשות, זה כבר לא בדיוק מה שכתוב בנביא, ולא על זה התכוונו רבותינו. הוא אמנם חושב שהוא לא מופסק הרבה, רק לשמוע קצת חדשות, חדשות קצרות, קורץ און שארץ, אך הדבר הזה פוגע, כך אני חושב. ואין את הבטחה של החזון איש.

אמנם הוא אדם שלומד תורה, הוא יושב ולומד ולומד אז הקב"ה שומר עליו יותר מאחרים, אבל להגיד שלא יהיה שום פגע זה קשה להגיד, כיוון שהתורה שלו היא נלמדת לא כפי שהקב"ה רצה. יש שם כמה חורים קטנים, יש חורים קטנים בתפילה שלו, בלימוד שלו, אז לכן יש גם חורים קטנים בהגנה עליו. אם יש חור בלימוד, אז יש פצצות גם כן בחור. ללמוד תורה זה נקרא אין חדשות, אין ישנות, יש רק דבר אחד: ה' מלך, ה' מלך, ה' ימלוך לעולם ועד.

זו התשובה שאני משיב לכל אלו ששואלים אותי על הפצצות שהם מחריבות, כי זה כבר לא בדיוק מה שהקב"ה אמר. הקב"ה אמר מי שישמור שבת ומי שישמור על התורה ומי שיקיים את התורה, ולקיים התורה זה נקרא ללמוד תורה ללא הפסקה באמצע, אבל אתה מופסק באמצע, הפסקה קטנה לשמוע רק את עיקרי חדשות, לא את הכל. עיקרי חדשות זה חור. יש חור בשמירה, יש חור בהגנה, אז יש חור גם בפצצות. ואמנם ברוך השם אין כ"כ אסונות כמו במקומות אחרים, אבל זה לא אותו דבר שעליו דיבר הקב"ה.

היוצא מביה"נ לפני אמירת תהילים – נכנס לחשש של 'לא תעמוד על דם רעך'

בימים אלה שכלל ישראל זקוק שוב לרחמי שמים מרובים, התפרסם בקו 'שיח יצחק' בשלוחת 'גנוי חמד' הקלטה נפלאה ממרן רבינו שליט"א, מלפני שנים רבות, באחת המלחמות שהיו בארה"ק, שעורר על חשיבות התפילה ואמירת התהילים לאחר התפילה בעת צרה, להלן דבריו רבינו הנוגעים לתקופה זו:

"ראיתי בחזון איש איזה ידיעה גדולה מאוד, ואני אומר את זה תמיד לחבריי. החזון איש נמצא בקובץ אגרות (ח"ג אגרת סב, ע"ג), וזו"ל קדשו: "...כך השתדלות הצלת נפש רק מצוה, אבל צריך לזכור שאין בכוחנו לעשות מאומה, רק במעשינו אנו מעוררים שיערי רחמים שמעשה ידינו יכוננו את המבוקש, ומי שמתפלל ומרבה תחנונים על ההצלה הוא פועל יותר מהמשתדל. אך הדבר צריך שיקול דבמקום ההצלה פשוטה במעשה, הרי הוא עובר על לא תעמוד על דם רעך, ומי שרואה אדם טובע בנהר ויכול להצילו ואינו מציל, ועומד להתפלל שיציל, ה"ז שופך דמים. **אבל אם אין בידו להציל, ואינו מתפלל על הצלתו, ה"ז מונע מלהציל אף שיעשה השתדלות להצלה.** - לא מפני שמקומו להציל, רק בדרך אחרי רחמי לב.

ומבואר בחזון איש, שאם אדם רואה שחברו נמצא בסכנה, והוא יכול היה לעזור להציל אותו, אבל הוא אומר "נראה, אני רוצה יותר להתפלל, אני אתפלל עליו". אומר החזון איש שאם הוא התפלל ולא הציל, הוא עובר על לאו **דלא תעמוד על דם רעך**. ומה קורה להיפך, כשהוא בין כה לא יכול לעזור, והדבר היחיד שהוא כן יכול לעשות הוא להתפלל. אומר החזון איש שאם הוא לא התפלל, אז הוא ג"כ עובר על לא **תעמוד על דם רעך**. זה נקרא **נמנע מהצלה**.

למשל היום בימינו, שאנחנו כולנו זקוקים לרחמי שמיים, ובפרט מהערבים, המחבלים האלה שלא מתפטרם מהצרות איתם, הקב"ה יעזור לנו כבר ויאמר לצרותינו די, אז הרבנים גדולי ישראל תיקנו להגיד כמה פרקי תהילים אחרי התפילה. אני אומר לכאלה שאני רואה אותם אחרי התפילה ממהרים לצאת ולא אומרים את הפרקי תהילים האלה, אמרתי להם שלדעתי זה נקרא 'לא תעמוד על דם רעך' וכדברי החזון איש. הרי תפילה עוזרת, וכיצד יתכן שיהודי לא יגיד במצבנו אנו פרקי תהילים? אין דבר כזה. כל פרק תהילים יכול לעזור, הקב"ה קל רחום וחונן שומע לתפילותינו, ויעזור לנו בכל טוב סלה - עכ"ד רבינו.

וַיִּקְמוּ לִפְנֵי מֹשֶׁה וְאַנְשֵׁי־מִכְנֵי יִשְׂרָאֵל חֲמִשִּׁים וְאֶתְּנִים נְשִׂאֵי עֲדָה קְרָאִי מוֹעֵד אֲנָשֵׁי שָׁם (טו, ב). הנה במסכת קידושין (דף לג ע"א) מביאה הגמ' ברייתא, יכול יעצים עיניו כמי שלא ראהו, ת"ל תקום ויראת, דבר המסור ללב נאמר בו ויראת מאולוקין. ומקשה הגמ' אטו ברשיעי עסקינן, הרי אם ראה הזקן ועצם עיניו, עבר על מצות 'תקום' והדרת' ורשע הוא. ומתרת הגמ', אלא יכול יעצים עיניו מקמי דלימטיה זמן חיובא, דכי מטא זמן חיובא לא לא חזי ליה דקאים מקמיה, ת"ל תקום ויראת. כלומר דהרי אינו חייב לעמוד אלא כשנכנס הזקן לתוך ד' אמותיו, וכשרואה את הזקן מרחוק עדיין לא נתחייב לעמוד מפניו, שמא נאמר דרשאי אז לעצום את עיניו, וכשיגיע זמן החיוב ויכנס הזקן לתוך ד"א הרי אינו רואהו לעמוד מפניו ואינו עובר על שום איסור, ת"ל שצריך אתה לירא מהקב"ה ויצרך היודע מחשבותיך, ויודע הוא שאתה מבקש תחבולות להיפטר מן המצוות. וכן פסק השו"ע (יו"ד סימן רמד ס"ג) 'אסור להעצים עיניו ממנו קודם שיגיע לתוך ארבע אמותיו, כדי שלא יצטרך לקום לתוך ארבע אמותיו'.

ומו"ח מרן הגר"ח ש"אלישיב זצ"ל (הערות שם, עמ' קסב) כתב דיש לדון אם מותר לקום קודם שיגיע החכם או להסתלק משם קודם שיגיע החכם, וסיים שהדעת נוטה שגם זה אסור. והוסיף דראה שיש מי שמפרש מה שנאמר כאן לגבי עדת קרח ויקומו מלפני משה, ולא נאמר ויקומו לפני משה, לרמוז שקמו קודם שבא כדי שלא יתחייבו לקום מפניו, עכ"ד.

והנה הקשה אחד לשואל ומשיב (ח"ג ח"א סימן קכ) מדוע לגבי קימה אסור לעצום עיניו קודם זמן החיוב ומבואר שיש לימוד מיוחד שאסור לגרום להיפטר מהמצוות, ואילו לגבי תרומות ומעשרות נאמר בפסחים (דף ט ע"א) אמר רבי אושעיא, מערים אדם על תבואתו ומכניסה במוץ שלה כדי שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר, וכן פסק השו"ע (יו"ד סימן שלא סעי' פד). [וה"ל י"ע מכיון הדם, שפסק השו"ע (יו"ד סימן כח סעי' יח) שהשוחט וצריך את הדם, מותר לנחור או או לעקר, כדי להיפטר ממצוות כיסוי הדם].

ותירץ מו"ח זצ"ל (בהערות עמ"ס גיטין דף פא ע"א, עמ' שצח), שהחילוק בין תרומות ומעשרות שמותר להערים לבין קימה מפני החכם שאסור לעצום עיניו, דביתר"מ עדיין אין דבר המחייבו כיון שעדיין לא נשלמו כל התנאים, והוא רק גורם שלא יתקיימו התנאים, א"כ לא הפקיע שום מצוה שעמדה לפניו, דמאחר שהערים לא הגיע לחיוב לעולם, ומותר להפקיע עצמו שלא יגיע לידי חיוב כלל. אבל בחכם כשיגיע על ידו, המצוה לפניו והוא בעצם חייב לקום, והוא מתעלם כיון דהוי כעין אנוס כיון שאינו רואהו, ובוה אמרין שאסור להעצים עיניו כדי שלא לקיים את חיובו, ובוודאי שעבר על איסור, ולא רק שעבר על איסור זה, אלא גם על איסור ד' ויראת מאולוקין' כמו שמתרבה שם.

ולמעשה יש להעיר, שלפי הכלל שכתב מו"ח זצ"ל בהערות לגיטין, שמותר לאדם לפטור עצמו שלא יגיע כלל לחיוב, א"כ באופן שקם או מסתלק לפני שהחכם הגיע אליו כלל, הרי פטר עצמו שלא יגיע כלל לחיוב, והיה צריך להיות מותר, ומדוע כתב שהדעת נוטה שאסור, וצ"ע [וע"ע בחשושי חמד עמ"ס ביצה (דף ח ע"ב, עמ' קכו) שהרחבנו בוה, והבאנו מ"כ החרדים בהקדמה לספרו שעל כל המצוות עונשים בעידא דריתחא, וגם על מצוות שאינו חייב בהם כלל, שואלים אותו מדוע לא סיבת עליך המצוה. ומבואר שם שגם להערים שלא להפריש תרומה, בעידא דריתחא וענישוהו על כך].

וישב אהרן אל משה אל פתח אהל מועד והמנפה נעצרה (יז, טו). נשאלנו במי שרואה מודעה להתפלל על חולה מסוים וכתב לעצמו את שם החולה ומתפלל עליו לרפואה ש'בתושח"י, ושואל כמה זמן צריך להמשיך להתפלל על החולה, שהרי בד"כ אין מודיעים ברבים על החולים שנותרפו, וכיצד ראוי לנהוג בזה.

ובאמת יש להצטער על כך, מדוע אנשים שיש להם חולה מפרסמים להתפלל עליו, ואילו כשהבריא אינם מפרסמים את הבשורה הטובה שבחסידי שמים ובזכות תפילות הציבור החולה הבאי. וידוע שרבותינו מרן ה'חזון איש' זצוק"ל ומרן בעל 'קהילות יעקב' זצוק"ל היו מעוררים ומתרעמים על כך שיש להם צער שאנשים משתפים אותם בסבלם, וכשהצרה עוברת הם שמחים לבדם, ומשאירים אותם עם הצרות, והיו מורים מאד לאלה שבאו לבשרם שהצרה חלפה [ואחד הגדולים הגיב על זה בחריפות: 'חכמים המה להרע, ולהטיב לא ידעו'].

בא וראה מה שכתבו רבותינו בעלי התוס' במושב זקנים כאן: 'וישב אהרן אל משה. אומר הר"ח [רבינו יהודה החסיד] מכאן, מאחר ששב ולא התפלל, שהאדם המתפלל על החולה ואומר לו שעומד יותר בטוב, שלא יתפלל יותר, וראה ממה שמיד שאהרן אמר לו שנעצרה המגפה, חזר'. ומבואר שבא אהרן לבשר למשה שהמגיפה נעצרה, ושמשה רבינו יפסיק להתפלל.

ולגבי עצם השאלה, מעיקר הדין די בתפילה אחת, אך אם אין בזה קושי, ראוי להמשיך להתפלל שלושים יום, כי בחז"ל מצינו שלוששים יום משנים את המצב, וקטן יוצא מכלל נפל לאחר שלושים יום. וכן מי שהחליפו לו שם, לאחר שלושים יום נשתקע שמו, ולכן אם אפשר ראוי להתפלל שלושים יום.